

26.73x23.8	31	עמוד 12	(גל-גפן) מודיעין	12/01/2011	25685355-9
הוצאת ספרים אג - 28950					



בימים אלו את ספרה החדש "טורף ברשת" בהוצאת "אגם", שעוסקת בסכנות האורבות לילדים באינטרנט. במסגרת עבודתה המקצועית עם פושעים שפגעו בקורבנותיהם דרך האינטרנט, חקרה את הנושא והוציאה את ספר הילדים והנוער "טורף ברשת" המלמד בני נוער ממה להזהר. אבירם טוענת שהתוקף בעל העדפה סוטה יכול להיות כל אחד, הוא יכול להיות מכל מעמד סוציאלי או גומי, ומכל שכבות הגיל. אבירם מסבירה שהתוקף מגיע אל קורבנותיו בדרכים שונות כגון צ'אטים, או שוטטות באתרי ילדים, ויוצר אשליה מתוקה כזו ואחרת בפני הילד. כל הסיפורים, אגב מבוססים על סיפורים אמיתיים. חלק מהנושאים עליהם אבירם מרצה נוגעים למאפייני הרשת, שמאפשרים בסופו של דבר לפגוע בילדים. אפילו בתור מבוגרת, סיפרה, נדהמה לגלות, שאם מתקתקים את שמה ב"גוגל" עולים המון פרטים שאפשר לדעת עליה, והיא לא חשבה שפרטים אלו חשופים בכלל. במציאות בה עולם הילדים הופך להיות יותר ויותר ממוחשב, הרשתות החברתיות מאפשרות לצעירים להביע את עצמם, ולחשוף חלקים מסוימים מאישיותם. אבירם מסבירה שהאנונימיות שברשת גם נותנת לילדים הרבה ביטחון.

צביה אלגלי, מומחית לגלישה בטוחה: "אנשים חוששים מחשיפה לתכנים פורנוגרפיים ומפדופיליה, ואני אומרת לכם שזו לא הבעיה העיקרית. הבעיות הן בעיקר מההטרדות ההדדיות של הילדים אחד כלפי השני. זה חרמות, הטרדות, הפצה של שמועות"

אבירם: "בעיני ההמלצה הכי גדולה שלי להורים זה להיות מעורב גם במה שקורה בתחום המחשב, כלומר לא להשאיר את הילד מול המחשב שעות בלי לדעת מה קורה שם. אני באופן אישי פתחת את חשבון ב"פייסבוק" כדי להיות חברה של הבת שלי, לא רק מהמקום של לעקוב אחריה, אלא יותר כדי להיות מעורבת ולהפוך את זה לחלק מהשיח המשפחתי. מבחינתי, כל הנושא של מה שקורה ברשתות החברתיות צריך להיות חלק מארוחת הערב. אני לא חושבת שצריך להפחיד ילדים, אבל כן לדבר ולהדריך, כי גם אם אתה בטוח שאתה מדבר עם החבר הכי טוב שלך, אתה לא בטוח, שכן מישו יכל להתחזות לאותו פרופיל".

הסכנה המשמעותית והפופולארית ביותר ברשת החברתית, אותה הזכירה אבירם היא ילדים שפורצים לפרופילים אישיים של ילדים אחרים וגונבים להם את הזהות. כדי לקבל את הפרופיל בחזרה הילד נאלץ לעשות דברים לא נעימים דרך סחיטה ואיומים. סקרים מראים כי כ-70% מבני נוער בגילאים 13-8 מחוברים לפייסבוק, ועקב חוסר התמצאות ההורים בתחום המשך בעמוד 14

שבויים ברשת

מקרה ההתאבדות של הנער שהוקנט על ידי "חבריו" בפייסבוק, ומקרה האונס של הילדה בת ה-12, שהכירה את תוקפיה גם דרך אותה רשת חברתית, מעלים לסדר היום את הסכנות האורבות לילדינו במקום בו רובם מבלים את מרבית שעות הפנאי שלהם. שמענו מתלמידי שישיית בעירוני ב', על הרגלי הגלישה שלהם ודעתם על טיפוח מערכי היכרות וירטואליים דרך רשת האינטרנט. כמו כן היא שוחחנו עם הסופרת והעובדת הסוציאלית דנה אבירם ממודיעין, שספרה החדש עוסק בדיוק בנושא המדיר שינה מהרבה הורים. גם למינהל החינוך במודיעין יש כמה וכמה תוכניות וערוצים כדי לנסות להתמודד עם הסכרים שזה מכבר נפרצו

מאת: שושי ז'וקוב

ני מקרים טרגיים הקושרים את הקורבנות ישירות לרשת החברתית "פייסבוק" ושנחשפו ברביעי שעבר, הותירו את ההורים בכל הארץ מזועזעים וחוששים. המקרה הראשון התרחש ביישוב בפרוזדור ירושלים כאשר נער בן 16, שם קץ לחייו בתלייה, במהלך שיחה עם חבריו ברשת החברתית "פייסבוק", שבה הקניטו והשפילו אותו הילדים האחרים. המקרה השני התרחש בגן ציבורי באיזור המרכז, בו נאנסה ילדה בת 12 במשך כחצי שנה על ידי שני צעירים שהכירה בפייסבוק בני 17 ו-22, וקיימה יחסי מין עם נערים בני 15-13, לאחר שהתחזתה בפייסבוק כבת 17. מקרה זה התגלה בעקבות כניסתה להריון של הילדה. בעקבות מקרים אלו, עלה שוב לדיון הציבורי נושא השפעת הרשתות החברתיות על בני הנוער, שהגלישה בהן הפכה להיות חלק בלתי נפרד מחייהם. האנונימיות, המיידיות והסטטוס החברתי שמאפשרת הרשת הם אטרקטיביים לבני נוער שרוצים לשחרר רסן, ולשפר את התדמית, דבר שמתאפשר פחות בסביבה המציאותית. סיבות אלו מובילות לבריונות ברשת, כלומר רצון ויכולת להשפיל אחרים. כמו במקרה של הצקות של "חברים", שנעשו על מנת לצבור כוח בקבוצה, כך גם באלימות המינית שהופנתה כלפי הילדה בת ה-12.

"טורף ברשת"

דנה אבירם (39), אמא לשלושה הנושקים לגיל ההתבגרות, תושבת מודיעין, סופרת ועובדת סוציאלית בשירות בתי הסוהר הוציאה

LET'S face IT



ריבוי המקרים הטראגיים שאירעו לאחרונה בעקבות גלישה בפייסבוק, מחייב אותנו לעצור לרגע, ולבדוק עם ילדינו איך הם עצמם מתנווטים בנושף המסכות הגדול בעולם. האם לא מדובר אכן ב"סדום ועמורה" - כמו שחושבים לא מעט הורים? בדקו מה עושים במינהל החינוך, כדי להתמודד עם גלישות שגולשות (לאיזור הדמדומים), ושאלנו הורים איך שומרים על קשר עין עם חיי החברה הוירטואליים של הצאצאים (שושי ז'וקוב, אלון בכר)

16x16.68	32	עמוד 12	(מודיעין)	(גל-גפן)	12/01/2011	25685373-9
הוצאת ספרים אג - 28950						

ב' בעיר. לרובם כמה מאות "חברים" ברשת ה"פייסבוק", וזה לא נחשב להרבה, להגדרתם... משיחה עם בני הנוער עולה, כי הם לא הזדעזעו יתר על המידה משני האירועים האחרונים (ההתאבדות והאונס), וכי הם לא רואים בכך דבר שבשגרה. כשביקשנו מהם התייחסות לשני אירועי האלימות הללו, רובם התייחס לאירועים אלו כתופעה נדירה, שיכלה להמנע אם היו מקפידים על הכללים, ובשום פנים ואופן לא האשימו את ה"פייסבוק", הנערץ עליהם כל כך, בתוצאות. ג' (15) בעלת 350 חברים (זה לא נחשב המון, היא ממחרת לציין): "אני לא חושבת ש"הפייסבוק" אשם. צריך לדעת להשתמש וליישם את האזהרות, כמו לא להוסיף משהו שאתה לא מכיר. לילדה בת 12 אסור בכלל לפתוח חשבון ב"פייסבוק", וחבל שהוריה לא שמרו עליה. לגבי הנער שהתאבד, היה מוזר לי לשמוע שזה קרה דווקא לנער בגיל 16, שכן בדרך כלל כל ההצקות, פתיחת חרם וכדומה קורים בגילאי 14. קשה לי להאמין שבני 16 מתייחסים ברצינות לטטויות שרצות שם. יחד עם זאת אני חושבת שלילד היו בעיות חברתיות גם ככה, והילדים שהקניטו לא נהגו כהלכה, ולמעשה ניצלו את חולשתו".

הנער א' (16) עם מעל ל- 200 חברים ברשת ה"פייסבוק", מאמין שלעומת ה"מסנג'ר", בו המערכות מקשות על חשיפת הצד השני ללא היכרות מוקדמת, ב"פייסבוק" ניתן להעלות תוך שניות מישוהו שלא מכירים ולהיות חבר שלו, ולכן קל יותר להגיע לאירועים המתוארים. א': "אין ספק שה"פייסבוק" דוחף לדברים הללו, וזה נובע בעיקר משעמום של לרבוץ שעות מול המחשב ולהגיע בעקבות כך לשיחות עם אנשים לא מוכרים". י' (16) עם 400 חברים, לא הבין כיצד הילדה שנאנסה המשיכה להפגש עם תוקפיה שוב ושוב. במקרה של ההתאבדות י' לא מאמין שה"פייסבוק" הוא המניע העיקרי.

י': "אני יכול לשער שהילד שהתאבד זכה להצקות גם בכיתה, ולכן כשהגיע הביתה, שזה מקום, כביכול שמספק מקלט והוא ראה שגם בבית זה נמשך במחשב האישי, הוא הבין, למעשה שהוא לא יצליח לברוח אף פעם, התסכול שלו גבר וזה כנראה הוביל אותו להתאבדות. אני חושב שבמקרה של הנערה, לעומת זאת, ה"פייסבוק" שימש לגורם יותר מכריע, שכן קשה להגיע לרמת היכרות כזו עם אנשים שאתה לא מכיר שלא ברשת הזו, שבמקרה הזה באה לענות על הבדידות שלה, אולי". מ' (15.5) עם כמעט 200 חברים ("שזה ממש מעט"), לא בשוק בכלל, שכן "זה בכלל לא קשור ל"פייסבוק", אלא לחברה, שבה כבר היו דברים מעולם. הרי אותם אנשים שנמצאים ב"פייסבוק" הם אותם אנשים שנמצאים בחוץ".

המחשב הוא בית

אין ספק שרשת ה"פייסבוק" מספקת זמינות גבוהה ודרך תקשורת מיידית, הסיבה המכרעת ביותר להתחברותם של בני הנוער לרשת. כששאלנו אותם כמה שעות הם נוהגים לגלוש ברשתות החברתיות, ומה הם מוצאים בהם היו תשובות מגוונות. **המשך בעמוד 16**

שבויים ברשת המשך מעמוד 12

נפתחות סדנאות מטעם איגוד האינטרנט הישראלי להורים להיכרות עם הרשת החברתית. אף הורה לא מגיע לאותן סדנאות, כי פאתום מתחשק לו לחלוק תמונות ולעשות "לייקים", הסיבה שמניעה אותם להגיע היא הדאגה והרצון לדעת מה קורה בעולם החדש בו ילדיהם נמצאים. צביה אלגלי, מומחית לגלישה בטוחה התבטאה בנושא בתקשורת הארצית, עוד בחודש שעבר: "אנשים חוששים מחשיפה לתכנים פורנוגרפיים ומפדופיליה, ואני אומרת לכם שזו לא הבעיה העיקרית. הבעיות הן בעיקר מההטרדות ההדדיות של הילדים אחד כלפי השני. זה חרמות, הטרדות, הפצה של שמועות". הפצת השמועות ב"פייסבוק" היא מיידית, שכן בעולם האמיתי אם אחד יודע, לוקח הרבה זמן לחלוק את המידע עם אחרים, אבל ברשת מספיק שאחד יודע - כולם יודעים.

כדי להתחקות אחרי הרגלי הגלישה של בני הנוער ולהבין את דעתם בכלל על רשת ה"פייסבוק" בחרנו ב"קבוצת מיקוד" של בני נוער בני 15-16 מכיתה י' מבית ספר עירוני



דנה אבירם (בצילום עם עטיפת ספרה): "בעיני ההמלצה הכי גדולה שלי להורים זה להיות מעורב גם במה שקורה בתחום המחשב, כלומר לא להשאיר את הילד מול המחשב שעות בלי לדעת מה קורה שם. אני באופן אישי פתחתי חשבון ב"פייסבוק" כדי להיות חברה של הבת שלי"

15.96x23.95	33	עמוד 12	(מודיעין)	גל-גפן	12/01/2011	25685396-4
הוצאת ספרים אג - 28950						



הפצת השמועות ב"פייסבוק" היא מיידית, שכן בעולם האמיתי אם אחד יודע, לוקח הרבה זמן לחלוק את המידע עם אחרים, אבל ברשת מספיק שאחד יודע- כולם יודעים

"מעירוני ב'": אני יכול לשער שהילד שהתאבד זכה להצקות גם בכיתה, ולכן כשהגיע הביתה, שזה מקום, כביכול שמספק מקלט והוא ראה שגם בבית זה נמשך במחשב האישי, הוא הבין, למעשה שהוא לא יצליח לברוח אף פעם, התסכול שלו גבר וזה כנראה הוביל אותו להתאבדות"

בעלות אופי מיני, הייתה תמימות דעים, שכן הגדרתה של הטרדה מינית, כנראה לא ברורה להם עד הסוף. אצל בני הנוער, הם הסבירו, לומר: "איזה כוסית היית אתמול בערב", משפט שיכול להוביל לתאר מה הוא היה רוצה, זוהי שפת השיגרה. כולם מתנסחים כך, וג' גם אמרה שזה יכול להחשב למחמאה ושגם בנות מדברות כך אחת לשנייה, כך שכנראה הרף אצל בני הנוער, לגבי הטרדה מינית, הוא הרבה יותר גבוה מהתחום המילולי. בכל אופן, רק ג' סיפרה שלחברה שלה הציעו הצעה מגונה, אבל שהיא מעדיפה לא לפרט, כי "זה אישי שלה". שאר בני הנוער לא נתקלו בתופעה, לפי הבנתם.

מקום ההורים בסיפור פחות רלוונטי בגילאי הילדים עימם שוחחנו, שכן הם כבר בוגרים מספיק, וקיבלו, כהגדרתם את כל ההדרכה, ושטף התחקירים כשהיו יותר צעירים, ואילו כעת הוריהם סומכים עליהם. להוריה של מ' למשל יש פייסבוק, והם כלל לא חברים. לעומת זאת, להורים לילדים צעירים יותר כדאי להכיר את כללי הבסיס להתנהלות נכונה עם הילדים בפייסבוק. דבר ראשון, כדאי שההורים ילמדו להשתמש בפייסבוק בעצמם. דבר שני יש לשבת עם הילדים ולהדריך אותם בכללי ברזל. חמישה כללים כאלו מספקת דנה אבירם בהרצאות, אותן היא מעבירה לילדים ובני נוער, והסכימה לנדב אותם עבור קוראי "גל-גפן". על פי אבירם, יש ללמד את הילדים את חמשת ה"פיים": פרטים - לא מוסרים פרטים, פגישה - לא קובעים פגישה, פגיעה - לא פוגעים, פה זה לא לגילי - לא גולשים לאתרים לא מתאימים, פרסום - חושבים מה מעלים לרשת. כמו כן, חשוב להכנס להגדרות הפרטיות שב"פייסבוק", על מנת להחליט באיזה מידע לחלוק עם העולם, ולא פחות חשוב, הקניית ערכים, כמו לא לפגוע באחר, יכולה בהחלט להשפיע על תרבות הגלישה של הילדים שלנו.

שבויים ברשת המשך מעמוד 14

כולם, ללא יוצא מן הכלל נמצאים על בסיס יומי ברשת ה"פייסבוק", דרכה הם בעיקר מתעדכנים במה שקורה עם חבריהם ומשוחחים עימם בצ'טים "שזו דרך חיונית להיות בקשר", כמו שק' (15) מדגישה. כולם נוכחים ברשת ה"פייסבוק" מעל לשעה ביום וזה יכול להגיע עד כ-5 שעות באופן לא רציף. ק': "אני מוצאת הכל ב"פייסבוק". זו רשת ענקית שאפשר להוסיף המון חברים, אפשר לדבר איתם בקלות, לשלוח להם דברים וגם לשים איזו מוזיקה שאוהבים". א' שפעיל גם ברשת ה"מסנג'ר", בודק קודם אם חבריו מחוברים, על מנת לשוחח איתם או להשלים שיעורים. כמובן שאם הם לא מחוברים למסנג'ר הוא ימצא אותם בטווח ב"פייסבוק". י' על אף שיש לו המון חברים, לא כולם, אולי אפילו רובם, לא בקשר יום יומי. י': "אנשים שהכרתי במחנה למשל, הפוכים חברים שלי בעיקר כדי להעלות ולצפות בתמונות, אחר כך הקשר הולך ונעלם". כל בני הנוער עימם שוחחנו לא התכחשו לעובדה כי חייהם החברתיים מתנהלים הרבה יותר, אם לא בעיקר, דרך המחשב. הם אף מודים בכך ומיצרים על כך. כבר לא צריך להפגש פנים מול פנים כדי להתעדכן. גם בהשלמת שיעורי בית, לדוגמא, מספרים הילדים שכדי לחסוך בחשבון הפלאפון (לכולם יש פלאפון), הם משיגים את כל רצונם דרך המחשב.

סדום ועמורה? לא בהכרח

ניסינו להבין מהחבורה האם ה"פייסבוק" הוא אכן "סדום ועמורה", כמו שהתבטאה אמו של הנוער המתאבד. כולם, בצורה בוגרת, מכירים בסכנות האורבות ברשת, אך יחד עם זאת מאמינים כי ישנם מספיק כלים בתוך ה"פייסבוק" עצמו כדי להגן על עצמם. ר' (15): "זה יכול להיות מסוכן אם מאשרים חברות לילדים הרעים, אבל ידוע שנגד עברייני מקלדת קיימות אופציות של מחיקה או חסימה, לכן אני לא מבינה מדוע אותו נער שהציקו לו, לא חסם או מחק את אותם מטרידים". י': "אני לא יוצר קשר עם אף אחד שאני לא מכיר, רק עם אנשים מהיום יום". מ' מחזקת: "סדום ועמורה יכול להתרחש רק אם לא מקפידים על הכללים ומסכימים לצרף אנשים לא מוכרים". לשאלתנו לכמה מהם היו חברים בפייסבוק שכבר הציעו להם הצעות מגונות

התשובות של מינהל החינוך בעירייה

מינהל החינוך ובתי הספר בעיר עורכים פעילות שוטפת בכל נושא האיום הנשקף כתוצאה משימוש באינטרנט באמצעות הסברה ומערכי שיעור במסגרת הלימודים שמטרתם להקנות לתלמידים כלים וכללים להתנהלות בטוחה באינטרנט בין יתר הפעולות בתחום זה. בחלק מבתי הספר נערכו פעילות בהשתתפות הסופרת דנה אבירם המוזכרת כאן בכתבה. כמו כן מנהלים ומורים עברו השתלמויות בתחום זה כאשר בין השאר הם האזינו להרצאה במסגרת פורום המנהלים של איריס שחר המתמחה בדפוסים פתולוגיים (התמכרותיים) בשימוש שבני נוער עושים במחשב ויישומיו, בפרט באינטרנט.

בהרצאתה, שחר התייחסה לנושא כאשר אחד הנושאים המרכזיים היה הכנת המנהלים למפגשי מורים, הורים וילדים בנושא זה. עקב חשיבות הנושא שחר הוזמנה להעביר הרצאות בתחומים אלו גם מול מורים ממספר בתי ספר בעיר, שעסקו בשאלה איך להתמודד עם הנושא.

השבוע, לאחר פרסום על האירועים הטרריים קיים מינהל החינוך רענון בנושא למנהלי בתי הספר בעיר העלה בשנית את הנושא ואת חשיבותו הרבה וכן הועברו למנהלים מספר המלצות כיצד לעורר את הנושא לשיח עם כלל קהילת בית הספר: הורים, מורים ותלמידים.